

Landsnet hf.
Gylfaflöt 9,
112 Reykjavík

Norðurlandi vestra, 23. júlí 2021

Sent rafrænt á landsnet@landsnet.is

Umsögn; Kerfisáætlun 2021-2030.

Landsnet hefur auglýst til umsagnar drög að Kerfisáætlun fyrir árin 2021-2030 með umsagnarfresti til 30. júlí 2021.

Stjórn Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) fagnar framkominni langtímastefnumótun hvað raforkumál landsins varðar enda er um að ræða mikið hagsmunamál fyrir þróun landshlutans. Ljóst er á gögnum málsins að vinnan sem fram hefur farið er umfangsmikil. Að því sögðu vill stjórn koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri.

Átaksverkefni um auknar fjárfestingar á Norðurlandi vestra

Í mars 2020 hófst sérstakt átaksverkefni á vegum SSNV til fjölgunar atvinnutækifæra á Norðurlandi vestra. Ráðinn var starfsmaður sem hefur það hlutverk að finna leiðir til að laða fjárfestingar inn í landshlutann með það að markmiði að fjölga störfum og efla hagvöxt. Er verkefnið fjármagnað af atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu (ANR), sveitarfélögunum 7 á starfssvæði SSNV og Sóknaráætlun landshlutans. Upphaflega var verkefnið skilgreint til 2ja ára en hefur nú verið framlengt til a.m.k. árs til viðbótar og leiða leitað til að fjármagna það til enn lengri tíma. Þrátt fyrir óvæntar tafir vegna áhrifa heimsfaraldurs hafa þegar gefist nokkur tækifæri til samtals við mögulega fjárfesta, auk kortlagningar á tækifærum í landshlutanum, samtals við hagaðila og fleiri þá sem málið varðar.

Verkefnið á upphaflega stoð í þingsályktunartillögu frá 143. löggjafarþingi 2013-2014, þar sem ríkisstjórninni er falið að koma á samstilltu átaki stjórnvalda og sveitarfélaga í Austur-Húnavatnssýslu um eflingu atvinnulífs og sköpun nýrra starfa á Norðurlandi vestra með nýtingu raforku sem framléidd er í Blönduvirkjun. Markmiðið með átakinu er að efla samkeppnishæfni svæðisins og undirbúa það fyrir þá uppbyggingu sem fylgir orkunýtingu Blönduvirkjunar og jafnframt vinna að markaðssetningu svæðisins sem iðnaðarkosts, svo sem fyrir gagnaver¹.

Í framhaldi af samþykkt fyrrgreindrar þingsályktunartillögu veitti ANR 30 milljóna króna stuðning til verkefnisins. Ráðist var í greiningarvinnu á innviðum svæðisins og við þá vinnu var verkefnið víkkað út á Norðurland vestra allt enda Austur-Húnavatnssýsla miðja landshlutans og atvinnusvæði austan og vestan við sýsluna mætast þar.

Eins og kunnugt er var gagnaver Etx Everywhere Borealis opnað árið 2019 og nýverið var undirrituð viljayfirlýsing um aukinn flutning á raforku til gagnaversins. Því ber að fagna enda mikil tækifæri til stækkunar núverandi gagnavers sem og uppsetningu nýrra. Þar fer nú fram vinna sem miðar að því að auka enn á sjálfbærni svæðisins með nýtingu á glatvarma frá

¹Þingsályktunartillöguna er að finna hér: <https://www.althingi.is/altext/143/s/0110.html>

gagnaverinu og hefur SSNV leitt þá vinnu. Vonir standa til að hún muni leiða til bættrar samkeppnisstöðu gagnaverssvæðisins á Blönduósi og verða til þess að fjölga gagnaverum sem og tengdri starfsemi á svæðinu.

Forsendur aukinna fjárfestinga

Ein megin forsenda aukinna fjárfestinga og uppbyggingu atvinnustarfsemi á Norðurlandi vestra er nægileg orka. Nú þegar hafa komið upp tækifæri sem runnið hafa úr greipum vegna skorts á orku. Í Kerfisáætlun koma fram áætlanir um endurnýjun flutningskerfisins í landshlutanum sem mun breyta miklu varðandi stöðuna hvað möguleika á afhendingu varðar. Samtals má ætla að flutningsgeta aukist um 430-870 MW á gildistíma áætlunarinnar, meirihluti þeirrar aukningar á síðari hluta 10 ára gildistíma hennar. Stjórn SSNV leggur höfuðáherslu á að áratugar bið eftir þeirri aukningu á flutningsgetu er ekki ásættanleg fyrir landshlutann og mun halda áfram að hamla atvinnuuppbyggingu á svæðinu sem eins og fram hefur komið er áhersluverkefni sveitarfélaganna og ríkisins. Það skýtur skökku við að settir séu umtalsverðir fjármunir í slíkt verkefni þegar grunnforsendan, orkan, er ekki til staðar. Stjórn SSNV skorar því á Landsnet hf. að uppbyggingu flutningskerfisins á Norðurlandi vestra verði hraðað til að hægt verði að mæta fyrirsjáanlegri orkuþörf miðað við þá vinnu sem í gangi er á vegum sveitarfélaganna og ríkisins. Samhliða er nauðsynlegt að framleiðsla orku á svæðinu verði aukin enda eru til þess tækifæri, m.a. í Blönduvirkjun.

Mat valkosta

Í Kerfisáætlun kemur fram að allir valkostir um þróun flutningskerfisins eru metnir með tilliti til ólíkra sviðsmynda og bornir saman á grundvelli markmiða sem getið er í raforkulögum nr. 65/2003, 9. gr. Þau eru:

- Hagkvæmni
- Öryggi
- Skilvirkni
- Áreiðanleiki afhendingar
- Gæði raforku
- Jafnframt skal horfa til stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku

Stjórn SSNV vill benda á að auk framangreindra þátta er mikilvægt að byggðasjónarmið og möguleikar til uppbyggingar atvinnulífs á hverju svæði sé vegið inn í mat valkosta. Ef litið er til möguleika til atvinnuuppbyggingar á Norðurlandi vestra er ljóst að framboð og möguleikar til afhendingar á raforku eru flöskuháls á frekari uppbyggingu í landshlutanum og hamla hagvexti og þróun. Samkeppnishæfni og atvinnuuppbygging eru áhersla þegar vísað er í Heimsmarkmið og orkustefnu í Kerfisáætluninni en ekki er að sjá að þessir þættir vegi raunverulega inn í mat á valkostum. Því þarf að breyta.

Áætluð orkuþörf landshlutans

Í Kerfisáætlun kemur fram að við mat á orkuþörf landshluta er gengið út frá álagi á þegar gerða samninga. Stjórn SSNV gerir athugasemd við að álag hækki ekki umfram þegar gerða samninga – þeir eru í dag í lágmarki á Norðurlandi vestra. Eins og fram hefur komið hér að framan er unnið að því hörðum höndum að fjölga þeim og í þeirri vinnu er nauðsynlegt að flutningskerfið sé tilbúið til að taka við aukningu því samfara og að orka sé fánæg. Margra ára bið þegar

tækifæri til orkunotkunar með auknum fjárfestingum gefast er ekki ásættanleg. Hraði fjárfestingaverkefna verður sífellt meiri og við því verður flutningskerfið að geta brugðist, hratt og örugglega.

Tenging við Heimsmarkmið og aðrar stefnur

Ástæða er til að hrósa fyrir skýra tengingu í Heimsmarkmið sem og aðrar stefnur. Sú nálgun er til fyrirmyndar í þeim drögum að Kerfisáætlun sem hér liggja til grundvallar. Að því sögðu er vert að benda á að megin áskorun Norðurlands vestra kristallast í Heimsmarkmiði 9 sem tengt er inn í áætlunina, einkum:

- Stuðla að samkeppnishæfni Íslands eða einstakra svæða.
- Fjölbreytt atvinnusköpun á landsvísu og uppbyggingu í öllum landshlutum.

Norðurland vestra er engan veginn samkeppnishæft hvað þessa þætti varðar vegna stöðu flutningskerfis raforku auk framboðs orku. Tækifæri eru til að bæta þar úr með því að hraða þeim nauðsynlegu framkvæmdum sem landshlutann varða í Kerfisáætlun.

Í samhengi við tengingar við ýmsar stefnur vill stjórn SSNV jafnframt benda á að í Sóknaráætlun Norðurlands vestra² er að finna áherslur landshlutans hvað þróun hans varðar. Í henni er meðal annars lögð áhersla á ylrækt, matvælaþróun og fullvinnslu afurða, byggja upp og/eða laða að hátæknifyrirtæki, aukna nýsköpun, fjölgun atvinnutækfæra o.s.frv. Margar þessara áherslna krefjast bættis flutningskerfis raforku sem og aukins framboðs hennar. Því er bent á að ástæða er til að Kerfisáætlun verði tengd inn í Sóknaráætlanir landshluta enda eru þær stefnumarkandi plögg unnar af heimamönnum hvers svæðis.

Lokaorð

Eins og glögg má sjá leggur stjórn SSNV höfuðáherslu á að nauðsynlegum framkvæmdum á Norðurlandi vestra verði flýtt til að vinna við auknar fjárfestingar og fjölgun atvinnutækifæra hafi aukna möguleika á að skila skjótum árangri. 10 ára bið eftir nauðsynlegum úrbótum er ekki ásættanleg og kemur niður á tækifærum landshlutans. Þó svo að vandi svæðisins með tilliti til afhendingar raforku sé brýnn er ljóst að framboð orkunnar er ekki síður vandamál en ekki verður um það fjallað sérstaklega hér. Er það enda samtal sem eiga þarf við ríkisvaldið og Landsvirkjun. Báðir þessir þættir verða að vinna saman svo Norðurland vestra sitji ekki eftir hvað fjárfestingar og uppbyggingu varðar.

Stjórn SSNV áskilur sér rétt til að veita umsögn um málið á seinni stigum og lýsir sig jafnframt tilbúna til samtals við fulltrúa Landsnets vegna málsins.

F. h. Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra,

Unnur Valborg Hilmarsdóttir, framkvæmdastjóri.

² Sóknaráætlun Norðurlands vestra er að finna hér: <https://bit.ly/2W0nMT7>